

POSTANOWIENIE

Dnia 26 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski

w sprawie z odwołania W. T.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 kwietnia 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 21 stycznia 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 21 stycznia 2015 r. oddalił apelację wnioskodawcy W. T. od wyroku Sądu Okręgowego z 4 marca 2014 r. oddalającego jego odwołanie od decyzji ZUS [...] Oddział w Ł. z 24 czerwca 2013 r. odmawiającej wnioskodawcy prawa do emerytury wobec uznania, że nie spełnił przesłanki wymaganego wieku.

Wyrok Sądu Apelacyjnego wnioskodawca zaskarżył w całości. Zarzucił naruszenie: (-) art. 29 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 46 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 6, 7 i 8 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” – poprzez uznanie, że wiek 60 lat należy ukończyć do 31 grudnia 2008 r., co zdaniem skarżącego stanowi błąd legislacyjny, bowiem powoduje, że żaden mężczyzna urodzony po 31 grudnia 1948 r. a przed 1 stycznia

1969 r. nie ukończy wieku 60 lat do 31 grudnia 2008 r. – skutkiem czego nie uzyska emerytury po ukończeniu 60 lat życia z uwagi na co najmniej 35-letni okres składkowy i nieskładkowy – co przesądza o dyskryminacyjnym charakterze tego unormowania; (-) niezastosowanie art. 46 ust. 1 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez przyjęcie, że pierwszeństwo zastosowania w tej sprawie ma art. 184 ust. 1 i 2 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; (-) błędną wykładnię § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zw. z art. 87 ust. 1 i art. 93 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z wyrokiem Sądu Najwyższego z 30 maja 2006 r., I UK 321/05, poprzez przyjęcie, że regulacje zawarte w Zarządzeniu nr 19 z dnia 26 sierpnia 1983 r. Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego oraz załączniku do Zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z 7 lipca 1987 r. jako akty prawa wewnętrznego nie stanowią w niniejszej sprawie samoistnego źródła prawa i nie mają w sprawie zastosowania.

Jako uzasadnienie za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, sformułowanych w postaci następujących pytań: (-) czy w oparciu o wyżej przedstawiony wywód prawny i z uwagi na równość wobec prawa zasadne jest twierdzenie, że okoliczność, że – żaden z mężczyzn urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r. nie ukończy wieku 60 lat do dnia 31 grudnia 2008 r. – skutkiem czego nie uzyska emerytury po ukończeniu 60 lat z uwagi na co najmniej 35-letni okres składkowy i nieskładkowy – przesądza o dyskryminacyjnym charakterze unormowania z art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i o tym, że jest to błąd legislacyjny oraz pozbawienie praw nabytych; (-) czy mający pierwszeństwo stosowania w tej sprawie art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS umożliwia doliczenie do stażu wieku lat 15 pracy w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze okresu zatrudnienia po 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2008 r.; (-) czy dopuszczalna jest praktyka, aby przy okazji wliczania do stażu wieku lat 15 pracy w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze pomijano art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS o treści: *warunki do uzyskania emerytury określone w tych przepisach spełniają do dnia 31 grudnia*

2008 r. – i jednocześnie twierdzono, że tenże sam art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS należy stosować przy okazji problemu uzyskania emerytury z art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, gdyż art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS powinien być stosowany albo w obu przypadkach albo nie powinien być stosowany w ogóle; (-) czy dopuszczalne jest różnicowanie sytuacji prawnej osób starających się o emeryturę za pracę w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze i starających się o emeryturę z art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w oparciu o art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS – i czy takie różnicowanie ma charakter dyskryminujący; (-) czy § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze odsyła do przepisów resortowych, jakimi są m.in. regulacje zawarte w Zarządzeniu nr 19 z 26 sierpnia 1983 r. Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego oraz w załączniku od Zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z 7 lipca 1987 r. na podstawie, których określono w wystawionych wnioskodawcy świadectwach – że wykonywał on pracę w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze – i czy ww. przepisy resortowe stanowią źródła prawa wewnętrznego, o których mowa w art. 93 ust. 1 Konstytucji RP wiążące w niniejszej sprawie *motu proprio* – na podstawie art. 87 ust. 1 w zw. z art. 93 ust. 1 Konstytucji; (-) czy art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w obecnym kształcie obowiązujący od 21 lutego 2007 r. – stanowi *lex posterior* w stosunku do art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS – ten zaś ostatni jako *lex prior* – nie ma w niniejszej sprawie zastosowania, a jego zastosowanie powoduje, że przy wyliczaniu stażu wieku lat 15 pracy w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze pomija się okres zatrudnienia po 1 stycznia 1999 r. – co jest sprzeczne z art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Ponadto, we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżący wskazał na konieczność utrwalenia wynikającej z wyroku Sądu Najwyższego z 30 maja 2016 r., I UK 321/05 zasady, że ciężar dowodu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych obciąża Zakład – także wtedy, gdy występują niezawinione przez powoda braki w dokumentacji dowodowej, a zakład musi

bardzo dokładnie wykazać te wszystkie okoliczności podnoszone w sprawie, na których opiera odmowę załatwienia sprawy.

Dodatkowo skarżący wskazał na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z uwagi na art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz z uwagi na problem samoistnej mocy wiążącej aktów prawa wewnętrznego, do których odsyła § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy podkreślić, że w ramach tzw. przedsądu Sąd Najwyższy bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (por. postanowienie SN z 16 maja 2008 r., I UK 16/08, LEX nr 818572).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Skarżący wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania opiera na twierdzeniu o występowaniu w sprawie istotnych zagadnień prawnych, konieczności utrwalenia wynikającej z wyroku Sądu Najwyższego z 30 maja 2006 r., I UK 321/05, zasady dotyczącej rozkładu ciężaru dowodów w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, oraz na oczywistej zasadności skargi.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że skarżący te same okoliczności kwalifikuje jako istotne zagadnienie prawne i jednocześnie jako okoliczności wskazujące na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Takie połączenie przesłanek – ze względów logicznych – jest nieprawidłowe. Przesłanki te wzajemnie się wykluczają. Nie można twierdzić, że skarga jest oczywiście uzasadniona (co ma miejsce wówczas, gdy stwierdzone naruszenia prawa są widoczne *prima facie*, bez pogłębionej analizy prawnej) i jednocześnie, że w

sprawie występuje poważne zagadnienie prawne, które wymaga zaangażowania Sądu Najwyższego w dokonanie pogłębionej interpretacji niejasnych przepisów (por. postanowienie SN z 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

Przechodząc do oceny twierdzenia o występowaniu w sprawie istotnych zagadnień prawnych wymagających wykładni, w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalonym jest stanowisko, że zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. to zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale przede wszystkim dla rozwoju prawa lub ma znaczenie precedensowe dla rozstrzygania innych podobnych spraw. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (por. postanowienia SN: z 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243; z 6 czerwca 2012 r., I UK 113/12, LEX nr 1675224). W orzecznictwie akcentuje się również wymóg starannego zredagowania wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej, to jest konieczność przedstawienia analizy stanu prawnego, orzecznictwa i wynikającego z tego problemu prawnego o takiej wadze, który może być uznany za istotne zagadnienie prawne (postanowienie SN z 15 listopada 2007 r., II PK 159/07, LEX nr 863976). Twierdzenie o występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia SN: z 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934 oraz powołane tam orzeczenia). Ponadto, istotne zagadnienie prawne, jeżeli ma stanowić przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, to powinno występować w rozpoznawanej sprawie; nie można rozpatrywać kwestii prawnej oderwanej od wyjaśnionego w sprawie stanu faktycznego (zob. postanowienie SN z 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej, w zakresie, w jakim odwołuje się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., nie spełnia powyższych wymogów.

Co do podniesionego przez skarżącego zagadnienia naruszenia zasady równości czy dyskryminacyjnego charakteru art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, kwestia ta była przedmiotem obszernych rozważań Sądu Najwyższego (zob. wyroki SN z 8 października 2010 r., II UK 103/10, OSNP 2012 nr 1-2, poz. 22, oraz z 16 czerwca 2011 r., III UK 217/10, LEX nr 950438; postanowienie SN z 13 sierpnia 2013 r., III UK 22/13, LEX nr 1618948). Sąd Najwyższy stwierdził, że przewidziana w art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS regulacja uzależniająca nabycie przez ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r. prawa do emerytury na podstawie art. 29 tej ustawy od spełnienia wszystkich warunków określonych w tym przepisie do dnia 31 grudnia 2008 r. nie narusza zasady równości kobiet i mężczyzn w zakresie zabezpieczenia społecznego. Rozstrzygnięcie to uwzględnia, zaaprobowaną w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, zasadę uprzywilejowania wyrównawczego kobiet, a także cel ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, którym było wprowadzenie nowego systemu świadczeń emerytalnych. Ze względu na ten cel możliwość nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym jest stopniowo wygaszana, czego wyrazem jest również regulacja odnosząca się do osób, które urodziły się w latach 1949-1968. Skarżący nie przedstawił żadnej argumentacji prawnej uzasadniającej zmianę stanowiska przyjętego w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Oдноśnie kwestii charakteru prawnego przepisów resortowych, to jest Zarządzenia nr 19 z 26 sierpnia 1983 r. Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego oraz załącznika do Zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z 7 lipca 1987 r. w kontekście § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, art. 87 ust. 1 oraz 93 ust. 1 Konstytucji, z art. 93 oraz art. 87 ust. 1 Konstytucji jednoznacznie wynika, że ww. przepisy resortowe nie stanowią źródła prawa powszechnie obowiązującego. Z kolei znaczenie tych regulacji w kontekście ustalania uprawnień emerytalnych było przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego (zob. przykładowo wyrok SN z 25 lutego 2010 r., II UK 218/09, LEX nr 590247; wyrok SN z 26 maja 2011 r., II UK

356/10, LEX nr 901608; postanowienie SN z 22 marca 2012 r., I UK 403/11, LEX nr 1214549). Z rozważań tych wynika, że wykazy resortowe mają charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający i mogą mieć znaczenie w sferze dowodowej, stanowiąc podstawę domniemania faktycznego. Skarżący nie przedstawił żadnego argumentu prawnego uzasadniającego zmianę tego stanowiska.

Jeżeli chodzi o tezę skarżącego o pierwszeństwie stosowania art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w stosunku do art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to kwestia ta również nie kwalifikuje się jako istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Po pierwsze, nie pozostaje ona w związku z okolicznościami faktycznymi tej sprawy – Sąd Apelacyjny ustalił, bowiem, że wnioskodawca nie legitymuje się jakimkolwiek stażem pracy w warunkach szczególnych ani na 1 stycznia 1999 r. ani na datę późniejszą, a również, że nie ukończył 60 lat do 31 grudnia 2008 r. Niezależnie od tego relacja i zakres zastosowania art. 46 i art. 184 ustawy o emerytach i rentach z FUS były już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego (zob. wyrok SN z 24 marca 2015 r., II UK 159/14, LEX nr 1666891).

Przechodząc do oceny twierdzenia o oczywistej zasadności skargi, skarżący, powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, powinien wykazać, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi – to znaczy wskazać w czym, w jego ocenie, wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Należy również podkreślić, że sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienia SN z 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967; z 24 września 2014 r., III SK 91/13, LEX nr 1511143). Skarżący nie spełnił powyższych wymogów. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej ograniczył się do twierdzenia o oczywistej zasadności skargi, nie wykazał natomiast, że oczywistość ta, w przedstawionym wyżej znaczeniu, występuje w tej sprawie.

Co do powołanej przez skarżącego okoliczności - konieczności utrwalenia wynikającej z wyroku Sądu Najwyższego z 30 maja 2016 r., I UK 321/15 zasady, że ciężar dowodu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych obciąża Zakład,

okoliczność taka nie mieści się w katalogu przesłanek wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Uwzględniając powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.